

MOTION AV JAN BERGVALL, MONICA HALLSTEN, MARIANNE RAMSTRÖM OCH MATS SKOGLUND (V) OM ATT LANDSTINGET SKALL TA EMOT STRÅLSKADADE BARN FRÅN VITRYSSLAND /UKRAINA FÖR REHABILITERING/ KVALIFICERAD MEDICINSK BEHANDLING

23 minuter 58 sekunder efter klockan ett, (lokal tid) natten mellan den 25-26 april 1986 demolerade en rad exlosioner reaktorn och reaktorbyggnaden i Tjernobylverkets fjärde energiblock. Tjernobylkatastrofen är 1900-talets största teknologiska katastrof. Tjernobyl ligger i Ukraina, delstat i dåvarande Sovjetunionen. Olyckan motsvarade 500 Hiroshimabomber. I Tjernobylverket tillverkades elektricitet för civil användning samt plutonium till dåvarande Sovjets militärindustri.

Reaktorhaveriet erkändes av de sovjetiska myndigheterna när svenska mätstationer slagit larm om kraftigt förhöjda värden av radioaktivitet i luften. Två dygn efter olyckan meddelade den sovjetiska televisionens nyhetsprogram, som sjunde inslag, att en olycka inträffat i Tjernobyl.

Den 4 maj blev de människor som bodde i området informerade bl. a. genom omedelbar evakuering. Sexhundra tusen människor, varav 260 000 soldater, sändes under de första två åren in i området för att röja och städa upp. 7 000 av de 600 000 har avlidit (1993, P P Read: Abaze, the story of Chernobyl) och en förhöjd sjuklighet finns bland uppröjningsarbetarna som misstänks bero på strålningen.

Tjernobyl ligger alldeles intill gränsen till Vitryssland som fick ta emot huvuddelen av det radioaktiva nedfallet, 70 procent. 20 procent av nedfallet föll över Ukraina och 10 procent över Ryssland. Över Sverige kom några promille.

För Vitryssland, med 10 miljoner invånare, blev olyckan i Ukraina en nationell katastrof. En tredjedel av Vitryssland har strålskadats, en femtedel av all åkermark är "stråldöd". 130 000 invånare från 400 byar har evakuerats från "zonen" som är ett 2 000 kvadratkilometer stort område (motsvarar ungefär halva Närke). 2,1 miljoner invånare, varav 700 000 barn lever inom "smittat" område. 1992 gick 12 procent av Vitrysslands totala budget åt till att åtgärda konsekvenserna av olyckan.

Antalet fall av sköldkörtelcancer hos barn på grund av Tjernobylolyckan har ökat i Vitryssland, Ukraina och Ryssland. (Läkartidningen, 46.1999). I Vitryssland från 50 till 3500 om året (1998, Aleksijevitj: Bön för Tjernobyl) Ett tusental barn under 15 år har insjuknat i sjukdomen. Risken att få sköldkörtelcancer är störst hos de barn som var små när de utsattes för strålningen men också många som ännu inte har några symptom kommer att drabbas.

Många barn har fått operera bort sköldkörteln och är beroende av medicin för resten av livet. Det råder stor brist på medicin men också bedövningsmedel och förbandsmaterial är bristva-

ror. Operationstekniken lär ofta vara ålderdomlig. Operationerna lämnar många gånger svåra ärr och barnen drabbas av stämbandsförlamning av hur operationerna utföres.

Forskare från Storbritannien, Ryssland och Vitryssland har undersökt barn som föddes 1994, d v s åtta år efter Tjernobylyolyckan, i Mogilov i östra Vitryssland. Barnens föräldrar har bott i trakten sedan kärnkraftsolyckan och strålningsnivåerna har varit mycket höga. Arvsmassan hos föräldrar och barn jämfördes med hjälp av molekylärgenetisk teknik. Det visade sig att förändringar i arvsmassan förekom dubbelt så ofta hos de vitryska barnen som hos en kontrollgrupp av brittiska familjer. Förändringarna i föräldrarnas könsceller har överförts till samtliga celler hos barnen och kommer att föras vidare när dessa i sin tur skaffar barn. (Vetenskap nr)

Flera organisationer i Sverige tar emot barn som drabbats av Tjernobylyolyckan för rehabilitering bl. a. efter att de opererats för sköldkörtelcancer.

Stockholms läns landsting, skulle i samarbete med de organisationer i Sverige som redan bedriver rehabiliteringsarbete för barn som drabbats av kärnkraftsolyckan i Tjernobyl också kunna bedriva rehabiliteringsarbete genom att varje år ta emot ett visst antal barn. Stockholms läns landsting skulle också med sin tillgång till avancerad sjukvård, i samarbete med vitryska och ukrainska myndigheter t ex hälsovårdsdepartementena och/eller t ex tillsammans med specialistsjukhuset Aksakovshina i Minsk, kunna utveckla ett åtgärdsprogram som bl. a. innefattar att ta emot patienter, i första hand barn, för kvalificerad medicinsk behandling, vidareutbildning av sjukvårdspersonal t. ex. kirurger samt överföring av relevant medicinskt material.

Eventuellt behöver kvalificerad medicinsk personal placeras i Vitryssland/Ukraina för att bistå vid urvalet av barn som skall komma till Sverige för rehabilitering och medicinsk behandling.

Vi föreslår att landstingsfullmäktige beslutar

att uppdra åt hälso- och sjukvårdsnämnden att utreda möjligheten av att bedriva ett rehabiliteringsarbete enligt ovan

att uppdra åt hälso- och sjukvårdsnämnden att utarbeta ett åtgärdsprogram enligt vad som föreslås ovan.

Stockholm den 13 juni 2000

Jan Bergvall (v)

Monica Hallsten (v)

Marianne Ramström (v)

Mats Skoglund (v)